

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять
з дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ»

*(для студентів 5 курсу заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», спеціальності
7.050106 (7.03050901) «Облік і аудит» і слухачів другої вищої освіти
факультету післядипломної освіти і заочного навчання, спеціальності
7.050106 (7.03050901) «Облік і аудит»)*

**ХАРКІВ
ХНАМГ
2011**

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Організація обліку» (для студентів 5 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», спеціальності 7.050106 (7.03050901) «Облік і аудит» і слухачів другої вищої освіти факультету післядипломної освіти і заочного навчання, спеціальності 7.050106 (7.03050901) «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: А. П. Косяк, В. І. Пашков – Х.: ХНАМГ, 2011. – 52 с.

Укладачі: А. П. Косяк, В. І. Пашков

Рецензент: проф., д.е.н. А. Є. Ачкасов

Рекомендовано на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства, протокол № 3 від 03.11.2009 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА КУРСУ	5
Тема 1. Основи організації бухгалтерського обліку	5
Тема 2. Організація нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку	5
Тема 3. Організація облікового процесу	5
Тема 4. Організація обліку власного капіталу	5
Тема 5. Організація обліку зобов'язань	6
Тема 6. Організація обліку та аналізу довгострокових активів	6
Тема 7. Організація обліку та аналізу оборотних активів	6
Тема 8. Організація обліку та аналізу витрат, доходів і результатів діяльності підприємства	6
Тема 9. Організація праці персоналу, зайнятого бухгалтерським обліком, контролем та аналізом	7
Тема 10. Організація інформаційного, технічного та ергономічного забезпечення обліку, контролю й аналізу	7
Тема 11. Планування перспективного розвитку бухгалтерського обліку	7
2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	8
2.1. Розподіл часу практичних занять	8
2.2. Тема 3. Організація облікового процесу.....	8
2.3. Тема 4. Організація обліку власного капіталу.....	16
2.4. Тема 5. Організація обліку зобов'язань.....	20
2.5. Тема 6. Організація обліку та аналізу довгострокових активів	28
2.6. Тема 7. Організація обліку та аналізу оборотних активів	36
2.7. Тема 8. Організація обліку та аналізу витрат, доходів і результатів діяльності підприємства	43
Список використаних джерел.....	51

ВСТУП

Порядок організації і ведення бухгалтерського обліку в Україні регламентує Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. та Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Організація бухгалтерського обліку – це система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації щодо господарської діяльності підприємства, здійснення контролю за раціональним використанням виробничих ресурсів і готової продукції.

Дисципліну «Організація обліку» вивчають студенти на 5 курсі в 10 семестрі, кількість кредитів відповідних ECTS – 4, загальна кількість годин 144, у т. ч. лекційних – 12 год., практичних – 8 год., самостійна робота – 124 год., з них – 10 год. РГЗ, вид підсумкового контролю – іспит та обов’язкове виконання РГЗ, що передбачене навчальним планом.

Дисципліну «Організація обліку» вивчають слухачі ДВ освіти на 3-у курсі в 5 семестрі, кількість кредитів відповідних ECTS – 2, загальна кількість годин 108, у т.ч. лекційних – 8 год., практичних – 4 год., самостійна робота – 96 год., з них – 15 год. контрольна робота, підсумковим контролем виступає іспит та обов’язкове виконання контрольної роботи, що передбачена навчальним планом.

Мета вивчення курсу: засвоєння знань про організацію облікового, контрольного й аналітичного процесів на підприємстві.

Завдання вивчення курсу: вивчення організації і техніки обліку, контролю й аналізу на підприємстві, раціональної структури облікового, контрольного й аналітичного процесів, організації роботи виконавців.

Предмет вивчення у дисципліні: діяльність підрозділів і працівників, зайнятих обліковими, контрольними та аналітичними процесами.

1. ПРОГРАМА КУРСУ

ТЕМА 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Поняття організації обліку на підприємстві. Мета організації обліку. Суб'єкти та об'єкти організації обліку. Предмет організації обліку. Процес організації обліку. Завдання організації обліку: вибір методики ведення бухгалтерського обліку; вибір технології і техніки ведення обліку; підбір облікового персоналу. Напрями організації обліку: методичний, технологічний, організаційний. Принципи організації обліку.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Організація нормативно-правової бази облікового процесу. Державна форма управління і регулювання бухгалтерського обліку. Правові засади регулювання, організації і ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності. Методологічні й правові аспекти регулювання обліку в Україні. Ієрархія нормативного регулювання обліку в Україні. Розробка внутрішніх документів. Поняття облікової політики та її формування. Організація документування господарських операцій.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Структурні частини облікового процесу: організаційна, функціональна, технологічна, документальна, інформаційна. Основні етапи організації облікового процесу. Вибір форми ведення бухгалтерського обліку. Облікові реєстри, їх призначення, зміст, форма і зовнішній вигляд. Зв'язок реєстрів хронологічного й систематичного, синтетичного та аналітичного обліку. Організація документообігу облікового процесу на різних етапах: первинному, поточному й підсумковому обліку. Порядок розробки робочого Плану рахунків. Наказ про облікову політику підприємства.

ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Класифікація статей власного капіталу. Організація обліку статутного капіталу. Організація обліку і формування пайового капіталу. Організація обліку і формування додатково вкладеного капіталу. Організація обліку і формування іншого додаткового капіталу. Організація обліку і формування резервного капіталу. Облік нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Організація обліку і формування неоплаченого капіталу. Організація обліку і формування вилученого капіталу.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Класифікація зобов'язань та забезпечень. Організація обліку довгострокових зобов'язань. Організація обліку поточних зобов'язань. Організація обліку забезпечення. Непередбачені зобов'язання. Облік доходів майбутніх періодів. Організація обліку праці та її оплати. Організація проведення інвентаризації. Документування зобов'язань.

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОВГОСТРОКОВИХ АКТИВІВ

Організація обліку необоротних активів: основних засобів; капітальних інвестицій; довгострокових фінансових інвестицій; довгострокової дебіторської заборгованості. Організація обліку руху основних засобів. Первинний облік: надходження основних засобів; внутрішнє переміщення і використання основних засобів; вибуття основних засобів. Поточний облік: надходження основних засобів; внутрішнє переміщення та використання. Підсумковий облік: форми звітності. Документальне оформлення основних засобів. Первинні документи з обліку основних засобів. Організація обліку нематеріальних активів. Документування операцій з необоротними активами. Аналіз необоротних активів.

ТЕМА 7. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Поняття і склад оборотних активів підприємства. Завдання організації обліку оборотних активів. Об'єкти облікової політики оборотних активів. Організація обліку виробничих запасів і їх класифікація. Визначення та оцінка запасів. Первісна вартість запасів. Оцінка запасів на дату балансу. Організація аналітичного обліку запасів. Організація обліку грошових коштів. Організація проведення інвентаризації оборотних активів підприємства. Основні документи первинного обліку оборотних активів. Аналіз оборотних активів.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ І РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Організація обліку і аналізу витрат. Поняття і класифікація витрат за видами діяльності. Операційна діяльність: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг); адміністративні витрати; витрати на збут; інші оперативні витрати. Фінансова діяльність: втрати від участі в капіталі; фінансові витрати. Інша діяльність – інші витрати. Надзвичайна діяльність – надзвичайні витрати. Організація обліку й аналізу доходів і фінансових результатів. Класифікація доходів за видами діяльності: операційна діяльність,

фінансова діяльність, інвестиційна діяльність, надзвичайна діяльність. Організація обліку доходу від реалізації продукції, товарів (робіт, послуг) і ін. видів діяльності. Організація обліку інших операційних доходів. Організація обліку доходу від участі в капіталі. Організація обліку фінансових доходів. Організація обліку надзвичайних доходів. Організація документування операцій з витрат, доходами й фінансовими результатами.

ТЕМА 9. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ, ЗАЙНЯТОГО БУХГАЛТЕРСЬКИМ ОБЛІКОМ, КОНТРОЛЕМ ТА АНАЛІЗОМ

Організаційна структура бухгалтерії. Підбір виконавців облікового процесу. Етапи організації праці персоналу з бухгалтерського обліку. Нормування праці персоналу облікових, контрольних і аналітичних служб. Визначення чисельності облікового, контрольного й аналітичного персоналу. Організація документального оформлення трудових відносин з працівниками. Положення про організацію бухгалтерської служби. Посадові інструкції: Головного бухгалтера, бухгалтера, касира. Організація діловодства в бухгалтерії.

ТЕМА 10. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО, ТЕХНІЧНОГО ТА ЕРГОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ Й АНАЛІЗУ

Організація інформаційного забезпечення облікового і контрольного процесів. Види інформації. Інформація з обмеженим доступом: конфіденційна і таємна. Обліково-економічна інформація.

Технічне забезпечення системи обліку, контролю і аналізу. Етапи організації технічного забезпечення: вибір обладнання та периферійної техніки.

Ергономічне забезпечення – являє собою сукупність методів, інструкцій, стандартів, нормативів і довідкових документів, за допомогою яких вирішуються проблеми різних аспектів: психологічних, фізіологічних, технічних і ін. Раціональна організація робочого місця бухгалтера.

ТЕМА 11. ПЛАНУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Організація планування розвитку бухгалтерського обліку. Річне й поточне планування. Складання зведених планів (вищі рівні управління: міністерство, акціонерне товариство, концерн тощо). Організація проектування розробок та впровадження результатів в практику діяльності підприємств в Україні.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. Розподіл часу практичних занять

Таблиця 2.1 – Розподіл часу практичних занять (заочне навчання, обсяг у годинах)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	7.050106 (7.03050901) «ОіА» 5 курс	7.050106 «ОіА» ДВ освіта
Тема 3. Організація облікового процесу	1	0,5
Тема 4. Організація обліку власного капіталу	1	0,5
Тема 5. Організація обліку зобов'язань	1	0,5
Тема 6. Організація обліку та аналізу довгострокових активів	2	1
Тема 7. Організація обліку та аналізу оборотних активів	1	0,5
Тема 8. Організація обліку та аналізу витрат, доходів і результатів діяльності підприємства	2	1
Разом	8	4

2.2. ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Усі господарські операції відносяться до конкретних господарських процесів, а саме:

- організація процесу постачання;
- організація процесу виробництва;
- організація процесу реалізації.

Організація процесу постачання є комплексом операцій із забезпечення підприємства необхідними ресурсами для безупинної діяльності. У процесі постачання на виробничі підприємства надходять такі виробничі запаси, як сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби, паливо, куповані напівфабрикати, тара, запасні частини, малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року, та інші, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, вони займають

особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств. Визнання запасів, їх оцінка приведені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Бухгалтерські проводки, що відображають процес надходження виробничих запасів, наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Облік операцій з надходження запасів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1.	Оприбутковані виробничі запаси, що надійшли від постачальників	20 64	631 631
2.	Прийняті до оплати рахунки постачальників за транспортування виробничих запасів	20 64	631 631
3.	Оплачені постачальникам з поточного рахунку банку за виробничі запаси	631	311
4.	Оплачені постачальникам за транспортування виробничих запасів	631	311
5.	Оприбутковані запаси, що придбані підзвітною особою за грошові кошти	20	372
6.	Оприбутковані виробничі запаси з виробництва, що виготовлені власними силами	20	23
7.	Отримані виробничі запаси, як внесок до статутного капіталу	20	40
8.	Безоплатно отримані запаси	20	719
9.	Виявлені лишки запасів в результаті інвентаризації, які оприбутковані і які раніше не були обліковані на балансі	20	719

Таблиця 3.2 – Облік операцій зі списання запасів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1.	Відпущені зі складу виробничі запаси в підприємстві, що використовує рахунки класу 9 для:		
	- виробництва продукції;	23	20
	- загальновиробничих потреб;	91	20
	- виправлення браку;	24	20
	- забезпечення збуту продукції;	93	20
	- загальногосподарських потреб;	92	20
	- виконання досліджень та розробок;	941	20
	- утримання об'єктів житлово-комунального господарства і соціально-культурного призначення;	949	20
	- капітального будівництва.	15	20
2.	Відпущені зі складу виробничі запаси в підприємстві, що використовує рахунки класу 8 для:		
	- операційної діяльності;	80	20
	- капітальних інвестицій.	15	20
3.	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів, який зараховано на поточний рахунок в банку	311	712
4.	Відображено собівартість реалізованих запасів	943	20
5.	Нарахована сума ПДВ на реалізовані запаси	712	64

Приклад розв'язання задачі № 1

Необхідно визначити суму транспортно-заготівельних витрат, яка припадає на запаси, що вибули, (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Визначення суми транспортно-заготівельних витрат

№ з/п	Показники	Вартість запасів (рах. 20) тис.грн.	Транспортно-заготівельні витрати (субрах.) тис.грн.
1.	Залишок запасів на початок місяця	200	40
2.	Надійшли запаси за місяць	800	160
3.	Вибуло запасів за місяць (витрачено)	600	120
4.	Залишок запасів на кінець місяця	400	80

Розв'язання задачі

Сума транспортно-заготівельних витрат, що за розподілом припадає на запаси, які вибули у звітному періоді, складає:

$$\text{Трансп. – загот. витрати} = \frac{40 + 160}{200 + 800} * 600 = 120 \text{ тис. грн.}$$

Запаси були списані у виробництво за фактичною собівартістю:

Д^Т 23 К^Т 20 на суму 120 тис.грн.

Організація процесу виробництва

Процес виробництва – це комплекс операцій з видобутку, переробки і перетворення сировини в готову продукцію. Процес виробництва є основною стадією кругообігу запасів, на які створюється продукт праці. Процес виробництва продукції (робіт, послуг) потребує здійснення певних витрат. У зв'язку з цим усі витрати поділяються на операційні, інвестиційні, фінансові та інші витрати звичайної діяльності, а також надзвичайні витрати.

Витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) збирають на активному калькуляційному рахунку 23 «Виробництво».

Облік витрат з операційної діяльності тими підприємствами, які застосовують тільки клас 9, (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Облік виробничої собівартості продукції

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Передано у виробництво виробничі запаси і швидкозношувані предмети	23	20, 22
2.	Нараховано заробітну плату працівникам, що зайняті на виробництві продукції	23	661
3.	Нараховано збір до Пенсійного фонду працівників, що зайняті на виробництві продукції	23	651
4.	Нараховано збір до Фонду соціального страхування працівників, що зайняті на виробництві продукції	23	652
5.	Нараховано збір до Державного фонду зайнятості населення з працівників, що зайняті виробництвом продукції	23	653
6.	Нараховано амортизацію за виробничими необоротними активами	23	131
7.	Загальновиробничі витрати розподілено між об'єктами витрат	23	91
8.	Оприбутковано готову продукцію за фактичною виробничою собівартістю	26	23

Основні бухгалтерські проводки з організації обліку загальновиробничих витрат, наведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Облік операцій загальновиробничих витрат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Списані запаси на витрати з обслуговування виробництва	91	20
2.	Нарахована заробітна плата персоналу цеха	91	661
3.	Проведені відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування із заробітної плати персоналу цеху згідно з діючим законодавством	91	651, 652, 653
4.	Нарахований знос необоротних активів загальновиробничого призначення	91	131
5.	Оплачені готівкою з каси загальновиробничі витрати	91	30
6.	Акцептовані рахунки постачальників за послуги з обслуговування цехів	91	631
7.	Списано суму змінних загальновиробничих витрат до виробничої собівартості продукції	23	91
8.	Списано суму постійних загальновиробничих витрат до собівартості реалізованої продукції	90	91

Основні бухгалтерські проводки з організації обліку адміністративних витрат наведені в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Облік операцій адміністративних витрат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1.	Нараховано заробітну плату адміністративному персоналу	92	661
2.	Проведено відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування з оплати праці адміністративного персоналу	92	651,652, 653
3.	Затверджено суму витрат на службові відрядження управлінського персоналу	92	372
4.	Нараховано орендну плату; комунальні, аудиторські та юридичні послуги та ін.	92	685
5.	Відображено суму ПДВ, яку включено до вартості послуг	64	685
6.	Нараховано амортизацію обладнання офісу	92	131
7.	Нараховано амортизацію нематеріальних активів загально-господарського призначення	92	133
8.	Списання матеріалів на ремонт офісу	92	201
9.	Оплачено розрахунково-касове обслуговування та ін. послуги банку	92	311
10.	Віднесено суму адміністративних витрат на зменшення фінансового результату від основної діяльності	791	92

Приклад розв'язання задачі № 2

На підставі даних згрупувати витрати на виробництво по економічним елементам і статтями калькуляції. Відобразити суми за синтетичними рахунками. Дані для виконання задачі наведені в табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Перелік елементів витрат і статей витрат

№ з/п	Найменування витрат	Сума, грн.
1	2	3
1.	Витрати на утримання і експлуатацію обладнання (загальновиробничі витрати)	785
2.	Матеріальні витрати	7520
3.	Інші витрати	298
4.	Інші операційні витрати	150
5.	Сировина і матеріали	4450
6.	Повернені відходи	65
7.	Витрати на утримання цехового персоналу (загальновиробничі витрати)	700
8.	Відрахування на соціальні потреби	750
9.	Втрати від браку	40
10.	Адміністративні витрати	690
11.	Відрахування на соціальне страхування	305
12.	Основна заробітна плата робітників виробництва	750
13.	Паливо і енергія на технологічні цілі	280
14.	Амортизація основних засобів	487
15.	Витрати на підготовку та освоєння виробництва	50
16.	Додаткова заробітна плата виробничих працівників	75
17.	Витрати на оплату праці	2026
18.	Покупні вироби і напівфабрикати	2310

Розв'язання задачі

Складаємо журнал господарських операцій:

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Витрати на утримання і експлуатацію обладнання	23	91	785
2.	Витрати на сировину і матеріали	23	80	4450
3.	Повернені відходи	23	23	65
4.	Витрати на утримання цехового персоналу	23	91	700
5.	Відрахування на соціальні потреби	80	65	750
6.	Втрати від браку	23	24	40
7.	Адміністративні витрати	92	20, 22, 661, 65, 131	690
8.	Відрахування на соціальне страхування	23	80	305
9.	Основна заробітна плата працівників виробництва	23	661	750
10.	Паливо і енергія на технологічні цілі	23	20	280
11.	Амортизація основних засобів	83	131	487
12.	Витрати на підготовку і освоєння виробництва	23	68	50
13.	Додаткова заробітна плата працівників виробництва	23	661	75
14.	Витрати на оплату праці	81	661	2026
15.	Покупні вироби і напівфабрикати	23	25	2310
16.	Матеріальні витрати	80	20,22	7520
17.	Інші витрати	84	20, 22, 661, 65, 131	298
18.	Інші операційні витрати	94	20, 22, 661, 65, 131	150

Організація процесу реалізації продукції (робіт, надання послуг)

Заключною стадією кругообігу засобів є реалізація виробничої продукції і одержання за неї грошової винагороди. Згідно із П(с)БО 9 «Запаси» готова продукція входить в поняття «запаси».

Готова продукція – це продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам.

Для визначення первісної вартості продукції (робіт, надання послуг) використовують П(с)БО 16 «Витрати».

Синтетичний облік готової продукції на складі ведуть на активному, інвентарному рахунку 26 «Готова продукція», де за *дебетом* відображають надходження на склад готової продукції, а за кредитом – вибуття, списання.

При оприбуткуванні готової продукції з виробництва на склад використовують запис: Д^T 26 К^T 23.

Таблиця 3.8 – Бухгалтерські проводки з реалізації продукції (товарів, робіт, надання послуг)

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відображено дохід (виручку) від реалізації готової продукції покупцям за договірними, продажними цінами	36	701
2.	Нараховано ПДВ на дохід від реалізації готової продукції	701	641
3.	Відображено виробничу собівартість реалізованої готової продукції	901	26
4.	Віднесено суму доходу від реалізації готової продукції за вирахуванням ПДВ на рахунок 791 «Результат основної діяльності»	701	791
5.	Списано собівартість реалізації готової продукції на рахунок 791 «Результат основної діяльності»	791	901
6.	Зарахована на поточний рахунок банку оплата від покупців	311	36

Приклад розв'язання задачі № 3

На підставі даних визначити собівартість готової продукції. Залишок незавершеного виробництва на початок місяця складає 3000 грн. Дані господарські операції для виконання задачі наведені в табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Господарські операції за місяць ТОВ «Альфа»

№ з/п	Найменування витрат	Сума, грн.
1	2	3
1.	Відпущено зі складу на виробництво: → матеріали → паливо	23800 1200
2.	Споживання електроенергії на виробництво (Енергозбут)	900
3.	Нарахована заробітна плата працівникам виробництва	12300
4.	Споживання природного газу на виробництві (Головгаз)	700
5.	Відпущено зі складу на виробництво матеріали	12000
6.	Здано на склад зекономлені матеріали	300
7.	Утримано із заробітної плати податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	630
8.	Видано за чеком на заробітну плату	5000
9.	Видано аванс у рахунок заробітної плати	5000
10.	Незавершене виробництво на кінець місяця	5000

Розв'язання задачі

Складаємо журнал господарських операцій:

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Відпущено зі складу на виробництво:			
	- матеріали	801 23	201 801	23800
	- паливо	803 23	203 803	1200
2.	Споживання електроенергії на виробництво (Енергозбут)	803 23	371 803	900
3.	Нараховано зарплату працівникам виробництва	811 23	661 811	12300
4.	Споживання природного газу на виробництві (Головгаз) 803	803 23	371 803	700
5.	Відпущено зі складу матеріали на виробництво	801 23	201 801	12000
6.	Здано на склад зекономлені матеріали	201	23	300
7.	Утримано із заробітної плати податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	661	641	630
8.	Видано за чеком на заробітну плату	301	311	5000
9.	Видано аванс у рахунок заробітної плати	661	301	5000
10.	Незавершене виробництво на кінець місяця	901	23	5000

Собівартість готової продукції складає:

$$23800,00+900,00+12300,00+700,00+12000,00=49700,00 \text{ грн.}$$

Для обліку виробничої собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) призначений активний рахунок 90 «Собівартість реалізації», де за дебетом рахунку відображають фактичну собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг, а по кредиту – списання фактичної собівартості продукції, робіт, послуг на рахунок 79 «Фінансові результати».

Рахунок 90 «Собівартість реалізації» має такі субрахунки:

901 «Собівартість реалізованої готової продукції»;

902 «Собівартість реалізованих товарів»;

903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг».

2.3. ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Економічну сутність власного капіталу можемо виразити у вигляді рівняння:

$$\text{Власний капітал} = \text{Активи} - \text{Зобов'язання}$$

У зв'язку з необмеженим терміном використання власний капітал є джерелом довгострокового фінансування господарської діяльності підприємства та свідчить про відповідальність засновників за ризики підприємницької діяльності в межах належної їм частки в статутному капіталі, є гарантом платоспроможності в межах його розміру.

Організація обліку власного капіталу та відображення на рахунках бухгалтерського обліку залишків за статтями власного капіталу підприємства наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1 – Формування статей власного капіталу

Стаття власного капіталу	Сальдо на рахунках бухгалтерського обліку	Зміст статті, відображення її формування на рахунках бухгалтерського обліку
1	2	3
1. Статутний капітал	40	Зареєстрований статутний фонд, в основі якого погоджена між засновниками та учасниками справедлива вартість їхніх часток: Д ^Т 46 К ^Т 40.
2. Пайовий капітал	41	Сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його фінансово-господарської діяльності. Пайовий капітал складається з сум пайових внесків членів споживчого товариства, житлово-будівельних кооперативів, кредитних спілок та інших господарюючих суб'єктів, а також паїв членів колективних сільськогосподарських підприємств: Д ^Т 46 К ^Т 41.
3. Додатковий вкладений капітал	421 422	Дохід, який одержаний від розміщення акцій власної емісії за цінами, що перевищують номінальну вартість: Д ^Т 46 К ^Т 421.
4. Інший додатковий капітал	423	Розмір дооцінки необоротних активів: Д ^Т 10, 11, 12 К ^Т 423.
	424	Справедлива вартість безкоштовно отриманих необоротних активів: Д ^Т 10, 11, 12 К ^Т 424.
5. Резервний капітал	43	Сума резерву, що створений за рахунок прибутку, який використовує підприємство відповідно до напрямів, передбачених в установчих документах (як правило, на покриття непередбачених витрат, погашення боргів перед

1	2	3
		кредиторами при ліквідації товариства, виплати дивідендів за привілейованими акціями тощо). В акціонерному товаристві резервний капітал створюють у розмірі, встановленому установчими документами, але не менше 25% статутного капіталу. Щорічні відрахування на поповнення резервного капіталу передбачають установчими документами та здійснюють за рахунок чистого прибутку, але не можуть бути менше 5 % його загальної вартості: Д ^Т 443 К ^Т 43.
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	441 (442)	Кінцевий фінансовий результат господарської діяльності: Д ^Т 79 К ^Т 441 – нерозподілений прибуток; Д ^Т 443 К ^Т 79 – непокритий збиток. Сума непокритого збитку наводиться в дужках і віднімається при визначенні підсумку власного капіталу.
7. Неоплачений капітал	(46)	Сума статутного капіталу, що на дату реєстрації підприємства заявлена, але фактично не внесена засновниками: сальдо за Д ^Т 46 (сума неоплаченого капіталу наводиться в дужках і віднімається при визначенні підсумку власного капіталу).
8. Вилучений капітал	(451-453)	Фактична собівартість акцій власної емісії, вилучених товариством у своїх акціонерів. Суми вилученого капіталу відображають вартість акцій власної емісії, які на певний момент не розміщені серед акціонерів. Вилучені акції мають бути або перепродані, або анульовані протягом року з моменту вилучення: сальдо за Д ^Т 451-453 (суму вилученого капіталу наводять в дужках і віднімають при визначенні підсумку власного капіталу).

Таблиця 4.2 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку
власного капіталу

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Т	К ^Т
1	2	3	4
1.	Проведено підписку на акції акціонерного товариства у розмірі статутного капіталу, що визначений засновницькими документами.	46	40
2.	Відображено внесення засновниками грошових коштів, матеріальних цінностей в рахунок їх вкладу до статутного капіталу.	10,14, 20,31	46
3.	Відображено перевищення вартості внесків засновників підприємства над сумою визначеного статутного капіталу.	10,12,14, 20,28,31	422
4.	Відображено збільшення статутного капіталу за рахунок прибутку підприємства.	443	40
5.	Збільшено статутний капітал за рахунок реінвестиції належних до сплати дивідендів.	671	40
6.	Викуплено власні акції підприємством у своїх акціонерів:	45	30,31
	- по номіналу;	45	733
	- на суму перевищення номінальної вартості над ціною викупу;	952	45
	- на суму перевищення ціни викупу над номінальною вартістю		

1	2	3	4
7.	Відображено реалізацію підприємством викуплених акцій: - на суму номіналу;	30,31	45
	- на суму перевищення вартості продажу над номінальною вартістю;	30,31	421
	- на суму перевищення номінальної вартості над вартістю продажу.	421,443	45
8.	Анульовано частину викуплених власних акцій.	40	45
9.	Проведено дооцінку необоротних активів підприємства.	10,11,12	423
10.	Відображено вартість безоплатно одержаних необоротних активів.	10,11,12	424
11.	Відображено отриманий прибуток підприємством.	79	441
12.	Відображено отриманий збиток підприємством.	442	79
13.	Використано прибуток на:	443	43
	- збільшення резервного капіталу;	443	671
	- нарахування дивідендів за акціями;	443	661,13,20
	- виправлення помилок за минулі роки: донарахування заробітної плати, амортизації, додаткове списання ТМЦ тощо;	443	661,13,20
	- сторнування помилково нарахованих виплат з оплати праці, амортизації, помилково списаних ТМП (червоне сторно)	443	661,13,20

Приклад розв'язання задачі № 1

Зорін В.І. - член ТОВ «Гермес-плюс», 5.12.2010 року виходить із членів товариства. Розмір майнового паю на момент виходу із ТОВ складає 2700 грн. Виплату паю здійснюють шляхом передачі основних засобів:

- первісна вартість5000 грн;
- нарахована сума амортизації3800 грн.;
- балансова вартість виробничих запасів складає.. 500 грн.;
- грошові кошти у сумі.....1000 грн.

Відобразити в бухгалтерському обліку вибуття із членів ТОВ.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Нарахована сума майнового паю, який необхідно виплатити члену ТОВ «Гермес-плюс» Зоріну В.І.	41	672	2700
2.	Списана сума нарахованого зносу основних засобів, які передаються члену ТОВ Зоріну В.І.	131	10	3800
3.	Передані основні засоби за залишковою вартістю члену ТОВ Зоріну В.І. в рахунок майнового паю	672	10	1200

Продовження розв'язання задачі

1	2	3	4	5
4.	Передані виробничі запаси члену ТОВ Зоріну В.І. в рахунок майнового паю	672	20	500
5.	Передані грошові кошти члену ТОВ Зоріну В.І. в рахунок майнового паю	672	301	1000

Приклад розв'язання задачі № 2

Підприємство викупило за грошові кошти 200 власних простих акцій за номіналом 20 грн. Протягом року 150 із викуплених акцій були продані за ціною 30 грн., а 50 акцій було анульовано. Відобразити вплив даних операцій на капітал підприємства.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Викуплені акції в акціонерів (200 шт.*20 грн.).	451	31	4000
2.	Повторно випущені в оборот викуплені акції (150 шт.*30 грн.=4500 грн.; 150 шт.*20 грн.=3000 грн.).	31	451	3000
		31	422	1500
3.	Анульовані акції (50 шт.*20 грн.=1000 грн.).	40	451	1000

Приклад розв'язання задачі № 3

ВАТ «Корона» одержало безоплатно необоротні активи обладнання, справедлива вартість яких складає 2000 грн. На загальних зборах ВАТ прийнято рішення 15% прибутку за 2010 рік направити на збільшення резервного капіталу, 30000 грн. - до статутного капіталу, сплатити дивіденди у сумі 20000 грн., чистий прибуток за 2010 рік склав 100000 грн. Відобразити зміни, що викликані даними операціями в капіталі підприємства.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Підприємством одержано безоплатно необоротні активи	104	424	2000
2.	Визнано дохід від безоплатно одержаних необоротних активів на суму нарахованої амортизації:			
	- нарахування амортизації;	91	13	500
	- визнання доходу.	424	745	500

Продовження задачі

1	2	3	4	5
3.	Відрахування до резервного капіталу.	443	43	15000
4.	Нарахування дивідендів.	443	671	20000
5.	Збільшення статутного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку.	443	40	30000

Задача для самостійного розв'язання

Підприємство «Гермес-плюс» на 01.01.2010 року має статутний капітал – 50000 грн., резервний капітал – 20000 грн., чистий прибуток підприємства за 2010 рік склав 50000 грн. Відповідно до установчих документів підприємство 10% чистого прибутку направляє до резервного капіталу. Необхідно відобразити відрахування до резервного капіталу в бухгалтерському обліку.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації щодо власного капіталу визначають П(с)БО 5 «Звіт про власний капітал».

2.4. ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Зобов'язання – це вся заборгованість підприємства фізичним, юридичним особам, а також державі. Зобов'язання виникають в результаті минулих подій і ведуть в процесі їх погашення до зменшення економічних вигод у майбутньому. Відповідно до П(с)БО 11 «Зобов'язання» з метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяють на: довгострокові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання, доходи майбутніх періодів.

Класифікація зобов'язань та забезпечень представлено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1 – Класифікація зобов'язань та забезпечень

Види зобов'язань	Класифікація зобов'язань за видами	Критеріальна ознака	Рахунки обліку
1	2	3	4
Довгострокові	Довгострокові кредити банків	Довгострокові зобов'язання, на які нараховують відсотки, відображаються на балансі за вартістю, визначення якої залежить від умов та виду зобов'язання.	501-504
	Інші довгострокові фінансові зобов'язання		505-506

Продовження табл. 5.1

1	2	3	4
Поточні	Короткострокові кредити банків.	Відображають у балансі за теперішньою вартістю	601-606
	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями.		611-612
	Короткострокові векселі видані.		621-622
	Кредиторська заборгованість за товари (роботи, послуги).		631-632
	Поточна заборгованість за отриманими авансами.		681
	Поточна заборгованість перед бюджетом.		641,643, 644
	Поточна заборгованість з позабюджетними платежами.		642
	Поточна заборгованість перед фондами соціального страхування.		651-655
	Поточна заборгованість з оплати праці.		661-662
	Поточна заборгованість з учасниками.		671-672
	Поточна заборгованість за внутрішніми розрахунками.		682-684
Інші поточні зобов'язання.	685		
Забезпечення для відшкодування майбутніх витрат	На виплати щорічних відпусток працівникам (з урахуванням зборів на соц. страхування).	Суму утворених забезпечень визнають витратами	471
	На додаткове пенсійне забезпечення.		472
	На виконання договірних зобов'язань.		473
	На реструктуризацію.		474
	На виконання зобов'язань за обтяжливими контрактами.		474

Методику створення забезпечень показано в табл. 5.2.

Таблиця 5.2 – Створення забезпечень для відшкодування майбутніх витрат

Забезпечення	Методика створення	Рахунки обліку
1	2	3
На виплату щорічних відпусток працівникам (з урах. внесків на соц. страхування)	Частка фактично нарахованих відпускних (обов'язкових страхових внесків на відпускні) за минулий рік в загальному фонді оплати праці минулого року, помножена на фактичний фонд оплати праці звітного періоду (з урахуванням змін штатного розпису, нормативної бази з питань нарахування страхових внесків тощо).	471/ відпустки; 471/ соц. страхування
На додаткове пенсійне забезпечення	Частка нарахувань на додаткове пенсійне забезпечення за минулий рік у загальному ФОП минулого року, помножена на фактичний фонд оплати праці звітного періоду з урахуванням зміни контингенту працівників, які уклали відповідну угоду з пенсійним фондом.	472
На виконання гарантійних зобов'язань	Відношення фактичних витрат на гарантійне обслуговування за минулий рік до річних обсягів реалізації товарів (наданих послуг), що мали гарантійне обслуговування в минулому році, помножене на отриману виручку від реалізації товарів (послуг) звітного періоду на умовах гарантійного обслуговування.	473

Таблиця 5.3 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку
довгострокових кредитів банку

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Отримано на кредитний рахунок суми довгострокових кредитів банку.	312,313	501,502
2.	Погашається кредиторська заборгованість перед постачальниками за товари, роботи, послуги за рахунок кредиту.	631	313
3.	Нараховано відсотки за кредит (щомісяця).	951	684
4.	Сплачено відсотки.	684	311
5.	Проведено частину довгострокових зобов'язань у поточну заборгованість.	501,502	61
6.	Погашається поточна заборгованість за довгострокові кредити банку.	61	311

Таблиця 5.4 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку
короткострокових кредитів банку

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Отримано на кредитний рахунок суми короткострокових кредитів банку.	312,313	601,602
2.	Нараховані відсотки за отриманий кредит (якщо кредиторську заборгованість відображають у сумі погашення відповідно до П(с)БО 11).	39	684
3.	Оплачено рахунки постачальників за рахунок одержаного кредиту.	631,632	312,313
4.	Погашено короткострокові кредиту банку.	601,602	312,313
5.	Включено відсотки за отриманий кредит до складу витрат звітного періоду при настанні терміну погашення.	951	39
6.	Списано суми нарахованих відсотків за кредит.	792	951
7.	Сплачено відсотки.	684	311
8.	Зараховано до прострочених, не погашених у встановлений термін кредитів банку в національній валюті.	601	605

Таблиця 5.5 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

№з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1.	Відображено надходження від постачальника необоротних активів або вартості виконаних робіт підрядником, пов'язаних із створенням основних засобів.	152-154	631,632
2.	Відображено надходження на підприємство товарно-матеріальних цінностей від постачальника.	20,21,22, 25,28	631,632
3.	Віднесено на витрати виробництва вартість робіт, виконаних підрядником.	23	631,632
4.	Повернуто на підприємство від постачальника раніше перераховані йому кошти.	311,312	631,632
5.	Відображено суму недостачі при оприбуткуванні на склад цінностей від постачальника.	374	631,632
6.	Відображено суму ПДВ із вартості придбаних цінностей у постачальника, а також виконаних робіт і послуг підрядником.	641	631
7.	Належить підрядникам за виконані роботи і надані послуги.	91,92, 93	631
8.	Визнано підприємством претензії (штрафи, пені, неустойки), пред'явлені зі сторони постачальника.	948	631,632
9.	Списано безнадійну дебіторську заборгованість по розрахунках із постачальниками на ін. витрати операційної діяльності.	944	631,632
10.	Нараховано заборгованість підрядній організації за здійснення робіт, пов'язаних із запобіганням або ліквідацією наслідків стихійного лиха.	993	631
11.	Проведено оплату постачальникам та підрядникам за поставлені цінності, виконані роботи і надані послуги.	631,632	311,312
12.	Погашено заборгованість перед постачальником коштами, виданими підзвітним особам.	631	372

Таблиця 5.6 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку розрахунків за податками і платежами

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1.	Нараховано податок на прибуток від оподаткованого прибутку.	981,982	641
2.	Нараховано акцизний збір, податок на додану вартість від вартості реалізованих товарів (робіт, послуг).	70	641
3.	Відображено утриманий податок з доходу найманих працівників.	661	641
4.	Нараховано комунальний, земельний, транспортний податки, податок за забруднення навколишнього середовища.	92	641
5.	Відображено належні до сплати у бюджет штрафні санкції, нараховані податковими органами.	948	641
6.	Нараховано ПДВ від вартості придбаних ТМЦ.	641	631,632
7.	Перераховано із розрахункового рахунку належні до сплати податки до бюджету.	641	311

Таблиця 5.7 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку розрахунків із фондами соціального страхування

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
Облік страхових внесків до Пенсійного фонду			
1.	Проведено нарахування на заробітну плату працівників підприємства до Пенсійного фонду і віднесено на відповідні рахунки витрат суб'єкта господарювання.	23,91,92, 93,949	651
2.	Проведено утримання до Пенсійного фонду із суми сукупного оподаткованого доходу працівників підприємства.	661	651
3.	Відображено страхові внески на державне пенсійне страхування від суми виручки суб'єкта господарювання з операцій по продажу ювелірних виробів із золота (крім обручок), платини і дорогоцінного каміння (5%).	702	651
4.	Відображено страхові внески при придбанні підприємством легкого автомобіля (3%), нерухомості (1%).	152	651
5.	Відображено страхові внески на державне пенсійне страхування від вартості сплачених підприємством послуг стільникового рухомого зв'язку (7,5%).	92	651
6.	Відображено страхові внески на державне пенсійне страхування від операцій купівлі-продажу валют (0,5%) .	949	651
Облік страхових внесків до Фонду соціального страхування на випадок тимчасової непрацездатності, Фонду зайнятості, Фонду страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання			
7.	Проведено нарахування на заробітну плату працівників підприємства до Фонду соціального страхування і віднесено на відповідні рахунки витрат суб'єкта господарювання.	23,91,92, 93,949	652, 653, 656
8.	Проведено утримання до Фонду соц. страхування із суми сукупного оподаткованого доходу працівників підприємства.	661	652, 653
9.	Відшкодовано тимчасову втрату працездатності працівником підприємства із Фонду соціального страхування на випадок тимчасової непрацездатності на підставі наданого лікарняного, нараховані ін. виплати за рахунок Фонду.	652	661
Перерахування зборів до фондів соціального спрямування			
10.	Перераховано із банківського рахунку належні до оплати збори до відповідних соціальних фондів.	651,652, 653,656	311

Таблиця 5.8 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку доходів майбутніх періодів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Визнання доходів майбутніх періодів при розрахунках покупців за допомогою короткострокового векселя.		
1.1.	Отримання короткострокового векселя від покупця на суму, що перевищує його дійсну заборгованість.	341	69

Продовження табл. 5.8

1	2	3	4
1.2.	Рівномірне списання доходів майбутніх періодів на доходи звітного періоду протягом терміну погашення векселя.	69	733
1.3.	Віднесення суми визнаних доходів на фінансові результати звітного періоду.	733	792
2.	Отримання коштів від продажу квитків на заходи, які відбудуться в наступних звітних періодах.		
2.1.	Оприбуткування коштів в момент оплати.	301,311	69
2.2.	Списання доходів майбутніх періодів на доходи звітного періоду, в якому відбулись заплановані заходи.	69	703
2.3.	Віднесення суми визнаних доходів на фінансові результати звітного періоду.	703	791
3.	Надходження коштів від покупців за гарантійне обслуговування		
3.1.	Оприбуткування коштів.	301,311	69
3.2.	Рівномірне списання доходів майбутніх періодів на доходи звітного періоду протягом терміну гарантійного обслуговування.	69	703
3.3.	Віднесення суми визнаних доходів на фінансові результати звітного періоду.	703	791

Приклад розв'язання задачі № 1

Вихідні дані для виконання задачі:

- 1) залишок коштів на поточному рахунку в банку – 1250000 грн.;
- 2) залишок по рахунку 471 «Забезпечення витрат відпусток» – 800000 грн.;
- 3) залишок на рахунку 301 «Каса в національній валюті» – 90000 грн.;
- 4) рахунок 40 «Статутний капітал» складає 540000 грн.

На підставі наведених даних відобразити на рахунках господарські операції з обліку розрахунків з працівниками підприємства з оплати праці. Господарські операції, які відбулися на протязі місяця відображені в табл. 5.9

Таблиця 5.9 – Господарські операції за місяць

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.
1.	Нарахована заробітна плата працівникам:	
	- основного виробництва;	140000
	- за виправлення браку;	7100
	- цеховому персоналу.	120000
2.	Утримано податок з доходів фізичних осіб (ПДФО).	60000
3.	Утримання із заробітної плати по виконавчим листам.	1100
4.	Перерахована заробітна плата на особові рахунки працівників до Ошадбанку.	100000
5.	Виплачена з каси підприємства заробітна плата працівникам.	60000
6.	Нараховані працівникам щорічні відпуски.	125000
7.	Депонована не затребувана своєчасно заробітна плата.	30000

Складаємо журнал господарських операцій

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1	Нарахована заробітна плата працівникам:			
	- основного виробництва	23	661	140000
	- за виправлення браку	24	661	7100
	- цеховому персоналу	91	661	120000
2	Утримано податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	661	641/1	60000
3	Утримання із заробітної плати по виконавчим листам	661	685	1100
4	Перерахована заробітна плата на особові рахунки працівників до Ощадбанку	661	311	100000
5	Виплачена з каси підприємства заробітна плата працівникам	661	301	60000
6	Нарахована працівникам оплата за щорічні відпуски	7471	661	125000
7	Депонована не затребувана своєчасно заробітна плата	661	662	30000

Кредитове сальдо за рахунком 661 «Розрахунки за заробітною платою» говорить про те, що підприємство має заборгованість перед працівниками із заробітної плати.

Приклад розв'язання задачі № 2

На підставі даних відобразити на рахунках операції з обліку розрахунків з соціального та пенсійного забезпечення й на випадок безробіття. Вихідні дані про виконання задачі:

- 1) довідка про залишки на синтетичних рахунках (табл. 5.10).

Таблиця 5.10 – Залишки на синтетичних рахунках

№ рахунку	Найменування синтетичних рахунків	Сума, грн.
1	2	3
311	Поточний рахунок у національній валюті.	5600000
651	Розрахунки за пенсійним забезпеченням.	6500
40	Статутний капітал.	5006500
601	Короткострокові кредити банку у національній валюті.	600000

2) довідка про нарахування заробітної плати (табл. 5.11).

Таблиця 5.11 – Нарухування заробітної плати працівникам

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.
1	2	3
1.	Нарухована заробітної плати робітникам основних цехів.	320000
2.	Нарухована заробітна плата керівникам та обслуговуючому персоналу.	260000
3.	Нарухована заробітна плата робітникам цехів допоміжного виробництва.	200000
4.	Нарухована заробітна плата робітникам обслуговуючих виробництв.	120000

3) господарські операції за місяць (табл. 5.12)

Таблиця 5.12 – Нарухування на ФОП та утримання із заробітної плати

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.
1	2	3
1	Наруховано збір на обов'язкове державне пенсійне страхування 33,2% від об'єкта оподаткування.	298800
2	Наруховано збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування 1,4% від суми фактичних витрат на оплату праці .	12600
3	Наруховані страхові внески на випадок безробіття 1,6%.	14400
4	Наруховано за лікарняними листами.	4300
5	Перераховані внески до пенсійного фонду.	?
6	Утримано із заробітної плати до пенсійного фонду 2%.	18000
7	Утримано із заробітної плати до фонду соціального страхування на випадок безробіття 0,6%.	5400
8	Перераховані внески на випадок безробіття.	?

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Нарухована заробітна плата робітникам основного виробництва.	23	661	32000
2.	Нарухована заробітна плата керівникам та обслуговуючому персоналу.	92	661	260000
3.	Нарухована заробітна плата працівникам цехів допоміжного виробництва.	23	661	200000
4.	Нарухована заробітна плата працівникам обслуговуючих виробництв.	23	661	120000

Продовження задачі

1	2	3	4	5
5.	Зроблені відрахування до пенсійного фонду 33,2%.	23,92	651	298800
6.	Зроблені відрахування на соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності 1,4%.	23,92	652	12600
7.	Зроблені відрахування на випадок безробіття 1,6%.	23,92	653	14400
8.	Нараховано за лікарняними листами.	652	661	4300
9.	Утримані з заробітної плати внески до пенсійного фонду 2%.	661	651	18000
10.	Утримано із заробітної плати збір до фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – 1%.	661	652	9000
11.	Утримано із заробітної плати збір до фонду соціального страхування на випадок безробіття 0,6%.	661	653	5400
12.	Перераховано внески до пенсійного фонду (298800+18000+6500).	651	311	323300
13.	Перераховано внески до фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (12600+9000).	652	311	21600
14.	Перераховані внески на випадок безробіття (14400+5400).	653	311	19800

2.5. ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОВГОСТРОКОВИХ АКТИВІВ

Довгострокові активи включають: основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокову дебіторську заборгованість, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи.

Таблиця 6.1 – Методика визнання необоротних активів у Ф. № 1 «Баланс»

Актив	Код рядка	Зміст статей балансу згідно П(с)БО 2	Зміст статей балансу за планом рахунку
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ:			
Залишкова вартість	010	Відображається вартість об'єктів, які віднесені до складу нематеріальних активів. У цій статті наводяться окремо первісна та залишкова вартість нематеріальних активів, а також нарахована у встановленому порядку сума накопиченої амортизації.	Ряд. 011-ряд. 012
Первісна вартість	011		Сальдо по Д ¹ 12
Накопичена амортизація	012		Сальдо по К ¹ 133
Незавершене будівництво	020	Показується вартість незавершеного будівництва, що здійснюється для фінансування.	Сальдо по Д ¹ 15,163,631

1	2	3	4
ОСНОВНІ ЗАСОБИ:			
Залишкова вартість	030	Наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів. У цій статті наводяться окремо первісна (переоцінена) вартість, сума зношення основних засобів та їх залишкова вартість.	Ряд.031-ряд. 032
Первісна вартість	031		Сальдо по Д ¹ 10, 11
Знос	032		Сальдо по К ¹ 131, 132
ДОВГОСТРОКОВІ ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	Відображаються фінансові інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.	Сальдо по рах. 141
Інші фінансові інвестиції	045		Сальдо по Д ¹ 142,143
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	Показується заборгованість фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.	Сальдо по Д ¹ 16 (за мінусом сальдо на рах.163 в частині, що припадає на капітальні аванси)
Відстрочені податкові активи	060	Відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах у наслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.	Сальдо по Д ¹ 17
Інші необоротні активи	070	Наводяться суми необоротних активів, які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу «Необоротні активи».	Сальдо по Д ¹ 18

Основні засоби (ОЗ) – це необоротні активи, що використовуються в господарській діяльності підприємства не менше року, мають свою первісну оцінку (вартість на момент оприбуткування не менше 1000 грн.) та матеріальну основу.

Аналітичний та синтетичний облік необоротних активів здійснюють на рахунках класу 1.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби визначені в П(с)БУ 7 «Основні засоби».

Основні засоби класифікуються за групами: інвестиційна нерухомість (суб/рах. 100); земельні ділянки (суб/рах. 101); капітальні витрати на поліпшення земель (суб/рах. 102); будинки, споруди та передавальні пристрої (суб/рах. 103); машини та обладнання (суб/рах. 104); транспортні засоби (суб/рах. 105); інструменти, прилади та інвентар (суб/рах. 106); робоча і продуктивна худоба (суб/рах. 107); багаторічні насадження (суб/рах. 108); інші основні засоби (суб/рах. 109).

Основні засоби оприбутковують за первісною вартістю. У бухгалтерському обліку розрізняють декілька видів вартості ОЗ: балансова (залишкова) вартість, відновлювальна вартість – змінена після переоцінки ОЗ (дооцінки, уцінки).

Подібні об'єкти – об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливу вартість (п.4 П(с)БО 7).

Приклад розв'язання задачі № 1 (облік подібного та неподібного обміну).

Підприємство обмінює автомобіль первісною вартістю 30000 грн., сума нарахованого зносу на дату проведення операції складає 10000 грн. на основний засіб справедливою вартістю 20100 грн. Переоцінка не проводилась, отже балансова вартість об'єкта, що підлягає обміну, приймається його справедливій вартості. Облік господарських операцій відображений в табл. 6.2.

Розв'язання задачі

Таблиця 6.2 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку основних засобів, що отримані в обмін на подібний об'єкт

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Списано залишкову вартість автомобіля, який передають. Одночасно на суму податкового зобов'язання з ПДВ, що виникло (якщо підприємство є платником ПДВ).	377	105	20000
		377	641	4000
2.	Нарахований знос автомобіля, який передають.	131	105	10000
3.	Оприбутковано подібний об'єкт за залишковою вартістю. Одночасно на суму ПДВ	152	631	20000
		105	152	20000
		641	631	4000
4.	Проведено взаємозалік заборгованості.	631	377	24000

Приклад розв'язання задачі № 2. У результаті обміну автомобіля (умова прикладу 1) отримано автомобіль справедливою вартістю 19900 грн.

Таблиця 6.3 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку основних засобів, що отримані в обмін на подібний об'єкт

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Списано залишкову вартість автомобіля, що передається.	377	105	20000
	Одночасно на суму податкового зобов'язання з ПДВ, виходячи зі звичайної ціни (20000 * 0,2), (якщо підприємство є платником ПДВ).	377	641	4000
2.	Знос автомобіля, що передається.	131	105	10000
3.	Оприбутковано автомобіль за справедливою вартістю.	152	631	19900
	Одночасно на суму ПДВ (19900 грн.*20%).	105	152	19900
		641	631	3980
4.	Різниця між залишковою та справедливою вартістю автомобіля (з урахуванням суми ПДВ).	976	377	100
		793	976	100
5.	Проведено взаємозалік заборгованості.	631	377	24000

Приклад розв'язання задачі № 3 (вибуття основних засобів).

Підприємство реалізувало за безготівковим розрахунком обладнання первісною вартістю 22000 грн., сумою нарахованого зносу 6000 грн. за ціною 24000 грн.

Розв'язання задачі

Таблиця 6.4 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку вибуття основних засобів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Дохід від реалізації обладнання.	311	712	24000
2.	Відображення суми ПДВ (якщо підприємство є платником ПДВ).	712	641	4000
3.	Залишкова вартість реалізованого основного засобу.	286	104	16000
4.	Знос реалізованого обладнання.	131	104	6000
5.	Визначення фінансового результату.	791	943	16000
		712	791	20000

Прибуток складає 4000 грн.

Приклад розв'язання задачі № 4 (ліквідація основних засобів).

Ліквідується транспортний засіб первісною вартістю 16000 грн., сумою нарахованого зносу 15000 грн. У результаті ліквідації отримані запчастини справедливою вартістю 600 грн., нарахована зарплата працівникам, що були задіяні в операціях ліквідації, на суму 300 грн., нараховані обов'язкові збори на зарплату з соціального страхування на суму 100 грн.

Розв'язання задачі

Таблиця 6.5 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку ліквідованих основних засобів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Залишкова вартість ліквідованого транспортного засобу.	976	105	1000
2.	Знос ліквідованого основного засобу.	131	105	15000
3.	Витрати, що пов'язані з ліквідацією: - нарахована заробітна плата працівникам; - нараховані збори на заробітну плату.	976 976	661 65	300 100
4.	Відображено суму ПДВ, що нарахована на залишкову вартість (якщо підприємство є платником ПДВ).	976	941	200
5.	Одержані запчастини в результаті ліквідації основних засобів.	207	746	600
6.	Визначення фінансового результату:	793	976	1000
	* Списання на збитки	793	976	300
		793	976	100
		793	976	200
	*Списання на прибутки	746	793	600

Збиток від ліквідації складає 1000 гривень.

Приклад розв'язання задачі № 5

Підприємство здійснило інвестицію до статутного фонду іншої юридичної особи шляхом передачі офісного інвентарю первісною вартістю 17000 грн., сумою нарахованого зносу 5000 грн. за оціненою справедливою вартістю 15000 грн.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1.	Залишкова вартість переданого інвентарю.	14	106	12000
2.	Знос переданого основного засобу.	131	106	5000
3.	Різниця між залишковою вартістю переданого інвентарю та його справедливою вартістю.	14	746	3000
4.	Списання різниці на фінансовий результат.	746	793	3000

Прибуток складає 3000 грн.

Приклад розв'язання задачі № 6

Підприємство придбало будівлю для виробничих цілей вартістю 200000 грн., у тому числі ПДВ складає 33400 грн. При купівлі будівлі сплачено збір на обов'язкове державне пенсійне страхування 2% у сумі 4000 грн. Будівлю введено в експлуатацію. Складаємо журнал господарських операцій.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Відображено передоплату продавцеві за будівлю.	371	311	200000
2.	Відображено право на податковий кредит за ПДВ.	641	644	33400
3.	Сплачено 2% збору до Пенсійного фонду.	651	311	4000
4.	Відображено купівлю будівлі.	152	63	166600
5.	Відображено суму податкового кредиту за ПДВ.	644	63	33400
6.	Відображено зарахування передоплати.	63	371	200000
7.	Списано збір до Пенсійного фонду 2%.	152	651	4000
8.	Будівлю введено в експлуатацію.	103	152	170600

Інші необоротні матеріальні активи обліковуються на рахунку 11 і класифікуються за групами: бібліотечні фонди (суб/рах. 111); малоцінні необоротні матеріальні активи (суб/рах. 112); тимчасові (нетитульні) споруди (суб/рах. 113); природні ресурси (суб/рах. 114); інвентарна тара (суб/рах. 115); предмети прокату (суб/рах. 116); інші необоротні матеріальні активи (суб/рах. 117).

Приклад розв'язання задачі № 7

Підприємство придбало малоцінні необоротні матеріальні активи для забезпечення потреб своєї діяльності (елементом облікової політики підприємства є визнання іншими необоротними активами малоцінних необоротних активів собівартістю до 1000 грн.):

- письмові столи 10 шт. за ціною 138 грн. за 1 стіл (10 шт.*138 грн.=1380 грн.);
- стільці 10 шт. за ціною 60 грн. за 1 шт. (10 шт.*60 грн.=600 грн.);

- 10 шт. полиць для книжок за ціною 42 грн. за 1 шт. загальною вартістю 420 грн. Вартість перевезення сторонніми організаціями складає 120 грн. Підприємство зареєстровано як платник ПДВ, вартість придбання наведено з урахуванням ПДВ.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Оплачено рахунок магазину за офісні меблі.	371	311	2400
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ.	641	644	400
3.	Відображено вартість перевезення офісних меблів.	153	631	100
4.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ.	641	631	20
5.	Оприбутковано офісні меблі на склад.	631	371	2400
		153	631	2000
6.	Відображено розрахунки по податковому кредиту з ПДВ.	644	631	400
7.	Оплачено рахунок за транспортування	631	311	120
8.	Передані в експлуатацію:			
	• столи (10 шт.);	112	153	1150
	• стільці(10 шт);	112	153	500
	• полиці для книг (10 шт.).	112	53	350
9.	Відображено суму зносу в розмірі 100% амортизованої вартості.	92	132	2000
10.	Списано суму зносу на фінансові результати.	791	92	2000

Аналіз необоротних активів

Завдання аналізу необоротних активів:

- 1) аналіз складу та структури необоротних активів;
- 2) аналіз надходження та вибуття необоротних активів;
- 3) аналіз забезпеченості необоротними активами;
- 4) аналіз ефективності використання необоротних активів.

Інформаційною базою для аналізу необоротних активів є первинна документація руху необоротних активів, зведена інформація в відомостях, регістрах, журналах-ордерах, основні форми звітності підприємства (Баланс, Ф.№ 1, Звіт про фінансові результати, Ф. № 2, Примітки до річної фінансової звітності, Ф. № 5).

Приклад структурно-динамічного аналізу необоротних активів наведено в табл. 6.6.

Таблиця 6.6 – Аналіз структури та динаміки необоротних активів за даними форми № 1 «Баланс» ТОВ «Гермес-плюс»

Показники	Код рядка Ф.№ 1	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага, % у загальній величині НА		Зміни	
		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	в абсолютних величинах	в питомій вазі
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Нематеріальні активи	010	12,5	15,9	2,43	2,62	+3,4	+0,19
2. Незавершене будівництво	020	10,3	9,8	2,0	1,62	-0,5	-0,38
3. Основні засоби	030	365,7	452,3	71,14	74,55	+86,6	+3,41
4. Інші необоротні активи	070	125,6	128,7	24,43	21,21	+3,1	-3,22
Всього необоротних активів	080	514,1	606,7	100	100	+92,6	0

Аналіз даних табл. 6.6 свідчить про активний рух необоротних активів підприємства, окрім статті «Незавершене будівництво», де спостерігається незначне зменшення. Практичне проведення аналізу підприємства дозволяє визначити ряд показників:

- коефіцієнт зносу основних засобів;
- коефіцієнт придатності основних засобів;
- коефіцієнт оновлення основних засобів;
- коефіцієнт вибуття основних засобів.

Коефіцієнт зносу основних засобів розраховують за формулою:

$$K_{zn.} = \frac{\Phi.1ряд.032}{\Phi.1ряд.031} \quad (6.1)$$

Коефіцієнт придатності основних засобів відображає частку залишкової вартості фондів до їх первісної вартості та розраховують за формулою:

$$K_{пр.} = \frac{\Phi.1ряд.030}{\Phi.1ряд.031}. \quad (6.2)$$

Коефіцієнт оновлення основних засобів розраховується за формулою:

$$K_{онов.} = \frac{\Phi.5ряд.260(гр.5)}{\Phi.1ряд.031(гр.4)}. \quad (6.3)$$

Коефіцієнт вибуття основних засобів розраховується за формулою:

$$K_{виб.} = \frac{\Phi.5ряд.260(гр.8)}{\Phi.1ряд.031(гр.3)}. \quad (6.4)$$

2.6. ТЕМА 7. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що призначені для реалізації або споживання протягом одного року.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації щодо оборотних активів визначають П(с)БО 9 «Запаси», П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість», норми яких поширюються на підприємства, організації та ін. юридичних осіб усіх форм власності (крім бюджетних установ).

Запаси – активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. Обов'язковим критерієм визнання запасів є їх споживання (реалізація) протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати балансу.

Таблиця 7.1 – Визначення запасів в Ф. № 1 «Баланс»

Назва статті	Код рядка	Сальдо за дебетом рахунку	Зміст статті
1	2	3	4
Виробничі запаси	100	20, 22, 25	Відображена вартість запасів: сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів, малоцінних швидкозношуваних предметів (МШП) та ін. матеріалів, що призначені для споживання в ході нормального операційного циклу.
Поточні біологічні активи	110	21	Відображається справедлива або первісна вартість поточних біологічних активів тваринництва, справедлива вартість поточних біологічних активів рослинництва.
Незавершене виробництво	120	23	Відображають витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги).
Готова продукція	130	26, 27	Відображають запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання; укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, показуються у складі незавершеного виробництва.
Товари	140	28	Відображена вартість товарів, що придбані підприємством для наступного продажу.

Таблиця 7.2 – Методика визначення дебіторської заборгованості

Назва статті	Код рядка	Рахунок бух. обліку	Зміст статті
1	2	3	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	16	Визнається довгострокова дебіторська заборгованість.
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: - чиста реалізаційна вартість;	160	Ряд.161- ряд.162	Відображається заборгованість покупців або замовників за надані їм: продукцію, товари, роботи або послуги за вирахуванням резерву сумнівних боргів (РСБ).
- первісна вартість;	161	36	Дебіторська заборгованість покупців або замовників за вартістю на момент її утворення.
- резерв сумнівних боргів;	162	38	Сума нарахованого резерву сумнівних боргів.
Дебіторська заборгованість за розрахунками: - з бюджетом;	170	641, 642, 644	Дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.

Продовження табл. 7.2

1	2	3	4
- за виданими авансами;	180	371	Сума авансів, що надані ін. суб'єктам господарської діяльності в рахунок наступних платежів.
- з нарахованих доходів;	190	373	Сума нарахованих дивідендів, відсотків, роялті тощо, що підлягають надходженню.
- з внутрішніх розрахунків.	200	682-683	Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	327, 374-377, 63,65,66, 685	Заборгованість дебіторів, яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості та відображається у складі оборотних активів.

Таблиця 7.2 – Методика визнання грошових коштів

Назва статті	Код ряд-ка	Рахунок бух. обліку	Зміст статті
1	2	3	4
Грошові кошти та їх еквіваленти:			Відображаються кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного циклу внаслідок обмежень, слід виключати зі складу оборотних активів та відображати як необоротні активи.
- в національній валюті;	230	301,311, 313,333, 351	
- в іноземній валюті;	240	302,312, 314,334, 351	

Аналітичний та синтетичний облік запасів здійснюють на рахунках 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28. Облік операцій, що пов'язані із запасами, регламентує П(с)БО 9 «Запаси». З метою відображення на рахунках бухгалтерського обліку запаси класифікують на:

- виробничі запаси (субрах. 201 – 209);
- поточні біологічні активи (субрах. 211 – 213);
- малоцінні та швидкозношувані предмети (рах. 22);
- виробництво (рах. 23);
- брак у виробництві (рах. 24);
- напівфабрикати (рах. 25);
- готову продукцію (рах. 26);
- продукцію сільськогосподарського виробництва (рах. 27);
- товари (субрах. 281 – 286).

Приклад розв'язання задачі № 1

На підставі даних відобразити на рахунках операції з придбання запасів за грошові кошти.

Таблиця 7.3 – Господарські операції за грудень 2010 р. ТОВ «Алмар»

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.
1.	Оплачено грошові кошти постачальнику за отримані виробничі запаси (документ – платіжні документи).	2400
2.	Нараховано податковий кредит з ПДВ.	400
3.	Одержано запаси від постачальника (документ – рахунок-фактура, накладна, акт про приймання цінностей).	2000
4.	Відображено податковий кредит за ПДВ (документ – податкова накладна).	400
5.	Одержані і оприбутковані виробничі запаси від постачальника за грошові кошти (документ – авансовий звіт, накладна).	1000
6.	Нараховано податковий кредит з ПДВ.	200

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д^Г	К^Г	
1	2	3	4	5
1.	Перераховані грошові кошти постачальнику за отримані виробничі запаси.	631	311	2400
2.	Відображено право на податковий кредит з ПДВ.	641	644	400
3.	Одержано виробничі запаси від постачальника без попередньої оплати.	20	631	2000
4.	Відображено податковий кредит за ПДВ.	644	631	400
5.	Оприбутковані запаси, які були придбані за готівку підзвітними особами.	20	372	1000
6.	Нараховано податковий кредит з ПДВ.	644	372	200
7.	Відображено право на податковий кредит з ПДВ.	641	644	200

Приклад розв'язання задачі № 2

Підприємство придбало малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) за безготівковим розрахунком на суму 600 грн., у тому числі ПДВ складає 120 грн. Протягом звітного періоду передано зі складу на виробництво продукції МШП на суму 300 грн. Оприбутковано МШП, що було виявлено в ході інвентаризації на суму 200 грн. Безоплатно одержано МШП на суму 400 грн. за справедливою вартістю. Відобразити дані операції на рахунках.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^Г	К ^Г	
1	2	3	4	5
1.	Оплачено постачальнику за одержані МШП.	631	311	720
2.	Отримані від постачальника МШП на склад.	22	631	600
3.	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ.	644	631	120
4.	Відображено право на податковий кредит за ПДВ.	641	644	120
5.	Передача МШП в експлуатацію (без використання рахунків класу 8); - з використанням рахунків класу 8.	23 80 23	22 22 80	300 300
6.	Оприбутковано МШП, що виявлені в ході інвентаризації.	22	719	200
7.	Безоплатно одержані МШП.	22	719	400

Приклад розв'язання задачі № 3

Залишок запасів яких на початок листопада 2010 р. за даними інвентаризації – 400 шт. за ціною 20 грн. за штуку. Протягом місяця придбано: 8.11.10 р. – 200 шт. по 30 грн.; 22.11.10 р. – 400 шт. по 40 грн.; 26.11.10 р. – 300 шт. по 45 грн. На кінець місяця залишок запасів на складі складає – 300 штук. Кількість списаних за місяць запасів складає: $400+(200+400+300) - 300 = 1000$ (шт.).

Розв'язання задачі

Варіант перший – підприємство обрало для визначення собівартості списаних з балансу запасів метод ФІФО (собівартість перших за часом надходження запасів). Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовують у тій послідовності, в якій вони надходили.

Собівартість списаних запасів: $(400*20) + (200*30) + (400*40) = 30000$ грн.

Вартість залишку (не списаним залишились запаси останнього надходження): $300 \text{ шт.} * 45 \text{ грн.} = 13500$ грн.

Варіант другий – підприємство обрало для визначення собівартості списаних з балансу запасів метод середньозваженої собівартості.

Середня вартість запасів, що підлягають списанню:

$(400*20+200*30+400*40+300*45) : (400+200+400+300) = 33,46$ грн.

Собівартість списаних запасів: $1000 \text{ шт.} * 33,46 = 33460 \text{ грн.}$

Вартість залишку запасів: $300 \text{ шт.} * 33,46 = 10038 \text{ грн.}$

Запаси відображають у бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Приклад розв'язання задачі № 4

За даними інвентаризації на 1.01.2011 року залишок купівельних напівфабрикатів на складі становив 100 штук, первісна вартість їх складає 50 грн./од. За рішенням керівництва підприємства проводять уцінка до чистої вартості реалізації – 40 грн. за одиницю.

На кінець наступного звітного періоду (кварталу) залишок таких напівфабрикатів становив 30 штук, чиста вартість реалізації – 60 грн. за одиницю.

Розв'язання задачі

1) облік уцінки: Д^T 946 К^T 202 $100 \text{ шт.} * (50 \text{ грн.} - 40 \text{ грн.}) = 1000 \text{ грн.};$

2) облік дооцінки в межах попередньої уцінки: Д^T 202 К^T 716
 $30 \text{ штук} * (50 \text{ грн.} - 40 \text{ грн.}) = 300 \text{ грн.}$

Аналіз оборотних активів

Приклад структурно-динамічного аналізу виробничих запасів наведений у табл. 7.4.

Таблиця 7.4 – Структурно-динамічний аналіз виробничих запасів

Показники	Рах. обліку	Абсолютні величини, тис.грн.		Питома вага, %		Зміни	
		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	в абсол. величинах, тис.грн.	в питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Сировина й матеріали	201	3,9	3,7	11,96	11,97	-0,2	+0,01
2. Паливо	203	4,5	5,1	13,8	16,5	+0,6	+2,7
3. Будівельні матеріали	205	8,4	7,6	25,77	24,59	-0,8	-1,18
4. Запасні частини	207	10,2	8,3	31,29	26,84	-1,9	-4,45
5. Інші матеріали	209	5,6	6,2	17,18	20,1	+0,6	+2,92
Всього запасів		32,6	30,9	100	100	-1,7	

Розглянемо головні завдання аналізу за допомогою коефіцієнтів:

Коефіцієнт оборотності запасів (обороту) – визначають діленням собівартості реалізації на середню суму запасів, який обчислюють за формулою

$$K_{o.z.} = \frac{\Phi.2, \text{ряд.040}}{\Phi.1(\text{ряд.100} + \text{ряд.120} + \text{ряд.130} + \text{ряд.140})}. \quad (7.1)$$

Коефіцієнт оборотності готової продукції (оборотів) – визначають діленням чистої виручки від реалізації продукції на середню вартість готової продукції, який обчислюють за формулою

$$K_{\text{гот.пр.}} = \frac{\Phi.2, \text{ряд.035}}{\Phi.1, \text{ряд.130}}. \quad (7.2)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороту) – визначають діленням чистої виручки від реалізації продукції на середню суму дебіторської заборгованості, який обчислюють за формулою

$$K_{\text{деб.заб.}} = \frac{\Phi.2, \text{ряд.035}}{\Phi.1, \text{ряд.050} + \text{ряд.170} + \text{ряд.180} + \text{ряд.190} + \text{ряд.200} + \text{ряд.210}}. \quad (7.3)$$

Період погашення дебіторської заборгованості (днів) визначають діленням кількості днів у році на коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, який обчислюють за формулою

$$Ч_{\text{деб.заб.}} = \frac{360, \text{днів}}{K_{\text{деб.заб.}}}. \quad (7.4)$$

2.7. ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ І РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Організація обліку витрат

Таблиця 8.1 – Облік адміністративних витрат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Списано виробничі запаси, МШП для адміністративних потреб.	92	20,22
2.	Нараховано заробітну плату адміністративного персоналу.	92	661
3.	Нараховано страхові внески на обов'язкове соціальне страхування.	92	651-653
4.	Нараховано амортизацію необоротних активів, що використовують для адміністративних потреб.	92	131-133
5.	Нараховано витрати з відшкодування відряджень адмінперсоналу.	92	372
6.	Нараховано витрати за комунальні послуги, послуги зв'язку, оренду адміністративного приміщення, ремонт основних засобів адміністративного призначення.	92	631,685
7.	Нараховано податки до бюджету.	92	641
8.	Списання витрат у кінці звітної місяця.	791	92

Таблиця 8.2 – Облік витрат на збут

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Списано МШП на упаковку продукції.	93	20,22
2.	Нараховано заробітну плату працівникам відділу збуту.	93	661
3.	Нараховано страхові внески на обов'язкове соціальне страхування.	93	651-653
4.	Нараховано витрати на відрядження, що пов'язані зі збутом продукції.	93	372
5.	Нараховано амортизацію необоротних активів, що використовувались для збуту.	93	131-133
6.	Відображені витрати на рекламу, що надана сторонніми організаціями.	93	685
7.	Нараховані витрати за комунальні послуги, послуги зв'язку, оренду торговельного (складського) приміщення, ремонт основних засобів, що використовувались для збуту продукції.	93	685
8.	Списання витрат у кінці звітної місяця.	791	93

Таблиця 8.3 – Облік інших операційних витрат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Відображені витрати на дослідження і розробки.	941	20,661,6 58,13
2.	Відображено собівартість реалізації іноземної валюти.	942	333
3.	Відображена собівартість реалізації виробничих запасів та МШП.	943	20,22
4.	Нараховано резерв сумнівних боргів.	944	38
5.	Списано прострочену дебіторську заборгованість.	944	36,37
6.	Відображено витрати від операційної курсової різниці.	945	362, 312
7.	Списано уцінку запасів.	946	20-28
8.	Відображено вартість нестачі, втрат запасів.	947	20-28, 30
9.	Відображено нараховані штрафи, пені, неустойки.	948	641,63
10.	Відображено витрати на утримання об'єктів соціального побуту та житла.	949	20, 22, 661, 65,13
11.	Списання витрат у кінці звітнього місяця.	791	941-949

Таблиця 8.4 – Облік фінансових витрат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Нараховано відсотки за кредит.	951	684
2.	Нараховано відсотки за векселі, облігації.	952	684
3.	Нараховано втрати від участі в капіталі.	96	14
4.	Списання витрат у кінці звітнього місяця.	792	95,96

Таблиця 8.5 – Облік інших витрат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Відображено собівартість реалізації фінансових інвестицій.	971	14,35
2.	Відображено собівартість реалізації необоротних активів.	972	10,11,12
3.	Відображено уцінку необоротних активів і фінансових інвестицій.	975	10-12,14
4.	Відображено залишкову вартість списаних необоротних активів при їх ліквідації.	976	10-12
5.	Списання витрат у кінці звітнього місяця.	793	971-976

Організація обліку доходів

Таблиця 8.6 – Облік доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Нарахований дохід від реалізації:		
	- готової продукції;	30,31, 36,681	701
	- товарів;	30,31, 36,681	702
	- виконаних робіт, наданих послуг.	30,31, 36,681	703
2.	Нараховано податок на додану вартість, акцизний збір, інші податки з доходу від реалізації:		
	- готової продукції;	701	641(643)*
	- товарів;	702	641(643)*
	- виконаних робіт, наданих послуг.	703	641(643)*
3.	У кінці звітної періоду списують на фінансові результати доходи від реалізації:		
	- готової продукції;	701	791
	- товарів;	702	791
	- виконаних робіт, наданих послуг.	703	791

* Облік суми ПДВ, що була сплачена в періоді отримання авансу, відображено на рахунках 643

Таблиця 8.7 – Облік інших операційних доходів

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Відображено дохід від реалізації іноземної валюти.	312	711
	Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітної періоду.	711	791
2.	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів та МШП.	301,311	712
	Нараховано ПДВ від реалізації запасів, МШП.	712	641
	Закриття рахунку доходу на фінансовий результат в кінці звітної періоду.	712	791
3.	Відображено дохід від операційної оренди.	377	713
	Нараховано ПДВ від орендної плати.	713	641
	Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітної періоду.	713	791
4.	Нараховано операційну курсову різницю за дебіторською заборгованістю в іноземній валюті або за інвалютним рахунком при збільшенні курсу НБУ.	362, 312	714
	Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітної періоду.	714	791

Продовження табл. 8.7

1	2	3	4
5.	Нараховано штрафи, пені, неустойки. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	361,631, 374 715	715 791
6.	Нараховано дебіторську заборгованість винної особи з нестачі або втратах матеріальних цінностей. Нараховано ПДВ та інші платежі до бюджету. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду	375 716 716	716 641 791
7.	Включено у дохід прострочену дебіторську заборгованість. Відновлення суми ПДВ. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	631,685 717 717	711 641 791
8.	Відображено цільове фінансування в операційних доходах підприємства. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат в кінці звітного періоду.	48 718	718 791
9.	Виявлено надлишки матеріальних цінностей під час інвентаризації. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	20,22,28 719	719 791

Таблиця 8.8 – Облік доходів від фінансової діяльності

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Нараховано дохід від участі в капіталі.	14	72
2.	Нараховано дивіденди за акціями.	373	731
3.	Нараховано відсотки за векселями.	373	732
4.	Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	72,731, 732	792

Таблиця 8.9 – Облік інших доходів звичайної діяльності

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Г	К ^Г
1	2	3	4
1.	Відображають дохід від реалізації фінансових інвестицій. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного Періоду.	377 741	741 793
2.	Відображають дохід від реалізації необоротних активів. Нараховано ПДВ від реалізації необоротних активів. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	377 742 742	742 641 793
3.	Безоплатно отримані необоротні активи. Нараховано амортизацію за безоплатно отримані активи.	10,11,12 91-93,949	424 131-133

1	2	3	4
	Одночасно з нарахуванням амортизації частина із ін. додаткового капіталу в розмірі амортизації списують на інші доходи. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	424 745	745 793
4.	Дооцінка фінансових інвестицій Закриття рахунку доходу на фінансовий результат в кінці звітного періоду	14,35 746	746 793
5.	Отримані запаси від ліквідації необоротних активів. Закриття рахунку доходу на фінансовий результат у кінці звітного періоду.	20,22 746	746 793

Таблиця 8.10 – Визначення фінансового результату діяльності

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Д ^Т	К ^Т
1	2	3	4
1.	У кінці звітного періоду списують чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на фінансовий результат.	701,702, 703	791
2	У кінці звітного періоду списують інші операційні доходи на фінансовий результат.	711-719	791
3	У кінці звітного періоду списують на фінансовий результат собівартість реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.	791	901-903
4.	У кінці звітного періоду списують на фінансовий результат адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.	791	92,93, 94
5.	У кінці звітного періоду списують на фінансові результати фінансові доходи.	72,73	792
6.	Списують на фінансовий результат фінансові витрати.	792	95,96
7	Списують на фінансовий результат інші доходи.	741-746	793
8	У кінці звітного періоду списують на фінансовий результат інші витрати.	793	97
9.	Нараховано витрати з надзвичайних подій (унаслідок стихійного лиха, пожежі тощо), або на попередження надзвичайних подій.	99	20661, 65,685
10.	У кінці звітного періоду списують на фінансовий результат надзвичайні витрати.	794	99
11.	Нараховано (надійшли кошти) на відшкодування наслідків надзвичайних подій або їх попередження.	377,31	75
12.	Списують на фінансовий результат надзвичайні доходи.	75	794
13.	Формування фінансових результатів від усіх видів діяльності: - прибутку; - збитку.	791-794 79	79 791-794
14.	Нарахування податку з прибутку.	981 79	641 981
15.	Використання прибутку протягом звітного періоду: - на виправлення помилок минулих років; - на поповнення статутного фонду; - відрахування до резервного фонду; - на нарахування дивідендів.	443 443 443 443	20,131, 661 40 43 671

1	2	3	4
16.	Закриття рахунка 79 «Фінансові результати»: - нерозподілений прибуток; - непокритий збиток.	79 442	441 79
17.	Списання суми використаного прибутку за звітний період: - у межах наявного сальдо за К ^Т 441 - на величину, що перевищує залишок за К ^Т 441	441 441	443 443

Приклад розв'язання задачі № 1

Підприємство «Альфа-бета» у листопаді 2010 року реалізувало товар загальною вартістю 120000 грн. (у тому числі ПДВ складає 20000 грн.). Собівартість реалізованого товару становить 70000 грн.

У січні 2011 року частину товару на загальну суму 3600 грн. було повернено цьому підприємству, у тому числі ПДВ складає 600 грн.

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Відображена реалізація товару.	361	702	120000
2.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ.	702	641	20000
3.	Списано собівартість реалізованих товарів.	902	281	70000
4.	Відображена собівартість повернених товарів.	704	361	3600
5.	Відображено методом «сторно» коригування податкових зобов'язань за ПДВ.	704	641	600
6.	Оприбутковано повернені покупцем товари методом «сторно».	902	281	2100
7.	Списано дохід від реалізації товарів на фінансові результати.	702	791	100000
8.	Списано собівартість реалізованих товарів на фінансові результати.	791	902	67900
9.	Списано вартість повернених товарів на фінансові результати.	791	704	3000

Приклад розв'язання задачі № 2

Підприємство оптової торгівлі реалізує товари за контрактною вартістю 1200 грн. (у тому числі ПДВ складає 200 грн.). Витрати склали: собівартість товарів – 600 грн.; адміністративні витрати – 100 грн.; витрати на збут – 40 грн.

Визначити фінансовий результат та відобразити в бухгалтерському обліку операції з реалізації товару.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Отримано попередню оплату за товари. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ.	311	681	1200
		643	644	200
2	Відвантажено товари покупцеві. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ.	681	702	1200
		702	643	200
3.	Відображено собівартість реалізованого товару.	902	281	600
4.	Списано собівартість товарів на фінансові результати.	791	902	600
5.	Списано адміністративні витрати на фінансові результати.	791	92	100
6.	Списано витрати на збут на фінансові результати.	791	93	40
7.	Списано дохід на фінансові результати.	702	791	1000
8.	Відображено суму податку на прибуток 25%.	981	641	65
		791	981	
9.	Відображено суму нерозподіленого прибутку.	791	441	195

Приклад розв'язання задачі № 2

Підприємство уклало контракт на експорт товарно-матеріальних цінностей на \$6000. За умовами контракту підприємство-покупець має здійснити попередню оплату. На день одержання попередньої оплати курс \$1 США=7,95 грн. Собівартість відвантаженого товару 35 тис.грн. Митні збори при митному оформленні склали 2800 грн., курс долара не мінявся. Скласти журнал господарських операцій, вивести фінансовий результат.

Розв'язання задачі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Д ^т	К ^т	
1.	Надійшов авансовий платіж від іноземного контракту.	312	681	\$6000
				47700
2.	Відвантажено товари іноземному покупцеві за контрактною вартістю.	681	702	\$6000
				47700
3.	Списано собівартість реалізованого товару.	902	281	35000
4.	Нараховано і сплачено митні збори при оформленні товарів.	685	311	2800
5.	Включено до складу витрат на збут суми митних зборів.	93	685	2800
6.	Списано на фінансовий результат суму одержаного доходу.	702	791	47700
7.	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів.	791	902	35000
8.	Списано на фінансовий результат витрати на збут.	791	93	2800
9.	Визначено фінансовий результат від реалізації товарів.	791	441	9900

Аналіз фінансового стану підприємства

Умовою забезпеченості реалізації основної діяльності підприємства є його фінансова стійкість. Можливі наступні типи фінансової стійкості: абсолютна стійкість, нормальна стійкість, нестійкий фінансовий стан, кризовий стан.

Показники фінансового стану підприємства:

- коефіцієнт платоспроможності (автономії), який розраховують за формулою

$$K_{пл.} = \frac{\Phi.1 \text{ряд.}380}{\Phi.1 \text{ряд.}640}; \quad (7.5)$$

- коефіцієнт фінансування, який розраховують за формулою

$$K_{фін.} = \frac{\Phi.1(\text{ряд.}430 + \text{ряд.}480 + \text{ряд.}620 + \text{ряд.}630)}{\Phi.1 \text{ряд.}380}; \quad (7.6)$$

- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, який розраховують за формулою

$$K_{зоб.} = \frac{\Phi.1(\text{ряд.}260 - \text{ряд.}620)}{\Phi.1 \text{ряд.}260}; \quad (7.7)$$

- коефіцієнт маневреності власного капіталу, який розраховують за формулою

$$K_{ман.} = \frac{\Phi.1(\text{ряд.}260 - \text{ряд.}620)}{\Phi.1 \text{ряд.}380}. \quad (7.8)$$

Фінансовий стан підприємства оцінюють його платоспроможністю – здатністю платити за своїми боргами та зобов'язаннями за конкретний період часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.99 р. (зі зм. і доп.).
2. Кундря-Висоцька О.П. Організація обліку: Навч.пос.-К.: Алетра, 2007.- 233 с.
3. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу.-К.: КНЕУ, 2000.-230 с.

Додаткові:

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджено наказом МФУ від 18.10.1999 р. № 242.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджено наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджено наказом МФУ від 31 січня 2000 р. № 20.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджено наказом МФУ 26.04.2000 р. № 91.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» затверджено наказом МФУ від 28.07.00 р. № 181.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджено наказом МФУ від 29.11.1999р. № 290.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджено наказом МФУ від 31.12.1999р. № 380.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати робітникам» затверджено наказом МФУ від 28.10.03 р. № 601.
15. Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку: Навчальний посібник рекомендовано МОН України. – К.: ЦУЛ, 2006. – 696 с.
16. Бутинець Ф.Ф., Войналович О.П., Томашевська І.Л. Організація бухгалтерського обліку: Підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За редакцією д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф.Бутинця. – 4-е вид. доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 528 с.
17. Михайлов М.Г. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу: Навчальний посібник рекомендовано МОН України. – К.: ЦУЛ, 2007. – 320 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до проведення практичних занять з дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ»

(для студентів 5 курсу заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», спеціальності
7.050106 (7.03050901) «Облік і аудит» і слухачів другої вищої освіти
факультету післядипломної освіти і заочного навчання, спеціальності
7.050106 (7.03050901) «Облік і аудит»)

Укладачі **КОСЯК АНТОНІНА ПЕТРІВНА,**
ПАШКОВ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

Відповідальний за випуск *Т. А. Пушкар*
Редактор *Д. Ф. Курильченко*
Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2010, поз. 479 М

Підп. до друку 24.03.2011
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 2,2
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 731 від 19.12.2001